

Nr 137.

Av herr Nilsson, Patrick, m. fl., om viss ändring i bestämmelserna rörande statsbidrag för tillhandahållande av fria läroböcker i folkskolorna.

De fria läroböckerna för folkskolans elever måste sägas vara en förmån av stor social betydelse. Kostnaderna härför bestrides delvis genom statsbidrag, vilket för närvarande utgår med 12 kronor per år och lärjunge. De sammanlagda kostnaderna för tillhandahållandet av fria läroböcker m. m. kan emellertid beräknas till cirka 29 kronor per år och lärjunge, varför en betydande börda härigenom lagts på kommunerna. Omfattningen av denna börda framgår av att enligt skolöverstyrelsens beräkningar skulle en höjning av statsbidraget från 12 till 15 kronor per elev och år uppgå till 2 205 000 kronor.

Med stöd av dessa beräkningar kommer man fram till, att kommunernas kostnadsandel för ifrågavarande ändamål uppgår till omkring 12 500 000 kr.

En granskning av utvecklingen på detta område ger vid handen dels att kostnaderna för denna förmån till folkskolans lärjungar under senare år blivit mycket höga, dels att en övervältring av kostnaderna ägt rum från statens sida till kommunerna.

I allmänhet torde förhållandet inom skoldistriktet vara, att varje lärjunge erhåller ifrågavarande läroböcker som gåva. Häremot torde i princip ingenting vara att invända. Det kan givetvis i många fall vara av värde för eleverna att efter slutad skolgång ha kvar sina läroböcker. Men å andra sidan ger erfarenheten vid handen, att det ofta visat sig att eleverna inte skänker någon större uppskattning åt dessa gåvor. Det inträffar att så erhållna läroböcker efter kursens slut — även om böckerna är i gott skick — direkt förstöres emedan eleven rätt ofta inte värdesätter att äga dem efter skoltiden.

Enligt Kungl. Maj:ts kungörelse nr 557/1951 skall skoldistriktet, för att komma i åtnjutande av statsbidrag, tillhandahålla varje lärjunge erforderliga läroböcker. Egentliga läroböcker, stadgas det, skall "utlämnas såsom gåva". Skoldistriktet äger dock besluta, att "vissa läro- och läseböcker, särskilt sådana som äro avsedda att användas under kortare tid — — — skola tillhandahållas lärjungarna såsom lån".

På senare år har det blivit allt vanligare, att läroboksförlagen uppdelat läroböckerna i de olika ämnena i årskurser, varför där man tidigare haft exempelvis en lärobok för hela skoltiden i klasserna 3—7, man numera ofta kommer upp till flera böcker i samma ämne under samma tid, ibland en

lärobok för varje årsklass. Vad en dylik utveckling drar med sig i kostnader ligger ju i öppen dag, om de egentliga läroböckerna skall i samma utsträckning som hittills utlämnas som gåva. Kostnaden för en modern och bra bok — kanske avsedd för endast en årskurs — kan närma sig gränsen för hälften av hela statsbidraget.

Då kostnaden för skoldistriktet vid tillhandahållandet av de egentliga läroböckerna, vilka enligt gällande författning skall till eleverna utlämnas såsom gåva, blivit så stor — och man av finansiella skäl från statens sida nu icke anser sig kunna lämna större bidrag — måste kommunerna, som nu får bära huvudparten av kostnaden, vilken rätteligen borde åvilat staten, söka efter möjlighet att för sin del söka åstadkomma en besparing i detta avseende utan att man därigenom betungar barnens föräldrar och målsmän med ökade kostnader. Man kommer då fram till att det i nuvarande ekonomiska läge kan bli nödvändigt att även de egentliga läroböckerna får utlämnas som lån till lärjungarna, varigenom betydande och nödvändiga besparingar skulle kunna göras. I ett läge då staten anser sig icke ha möjlighet att bära alla de kostnadsökningar, som ett försämrat penningvärde med ty åtföljande prissförskjutningar har framskapat, är det ej heller, enligt vårt förmenande, möjligt för flertalet av kommunerna att på skilda områden åtaga sig de bördor, som av här nämnda orsaker överflyttas på dem.

Enligt vår uppfattning bör vederbörande skoldistrikt, med bibehållen rätt till statsbidrag, äga rätt att bestämma huruvida egentliga läroböcker skall utlämnas till lärjungarna som lån eller gåva.

Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att närmare precisera vilka läroböcker som härmed skall avses.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att hos Kungl. Maj:t begära sådan ändring av gällande författning, att skoldistrikt må äga besluta, huruvida med statsbidrag tillhandahålla egentliga läroböcker för folkskolans lärjungar skall utlämnas som lån eller gåva.

Stockholm den 27 januari 1953.

Patrick Nilsson.

Karl Persson.

Fritiof Karlsson.

Ivar Nilzon.

Gärda Svenson.